

Reforma nastavnih planova i programa

Prvo fokusno područje: Pronalaženje dugoročnih rješenja za uklanjanje obespravljena, stapanja s novom sredinom i razdvajanja na nacionalnoj osnovi

Opravdanost

Međunarodna zajednica suočena je s posebno složenom situacijom u svom radu, na rješavanju pitanja stapanja s novom sredinom i obespravljena, s kojim se suočavaju djeca povratnika u školama u BiH. U vrijeme poslijeratnoga masovnog povratka, djeca povratnika u mnogim mjestima bila su suočena sa zabranom pristupa školama. U privremena rješenja, koja su uslijedila, spadao je i pristup povratničkim školama u tamošnje školske zgrade. Međutim, lokalne vlasti blokirale su pokušaje daljnjeg uklapanja u novu sredinu, što je dovelo do poznatog fenomena *dvije škole pod jednim krovom*. Ipak, ovakav ustroj škole samo je jedan od pokazatelja udomaćenih problema, koji se javljaju na cijelom teritoriju BiH. Nastavni planovi i programi, školsko ozračje i praksa u mnogim ili svim dijelovima BiH, omogućavaju da škola vodi računa, u velikoj mjeri ili isključivo, o nacionalnoj skupini predmeta, u većini slučajeva, a roditelji su prinuđeni da biraju između stapanja s novom sredinom njihove djece u lokalnim školama i prevoženja djece do udaljene škole s drugom većinskom nacionalnom skupinom. Za roditelje, koji nemaju ove mogućnosti, uvođenje drugog nastavnog plana i programa, te udžbenika za tzv. nacionalnu skupinu predmeta, omogućeno je nakon potpisivanja *Privremenog sporazuma o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika* u 2002. godini. Međutim, izučavanje tzv. nacionalne skupine predmeta, u praksi se, uglavnom, nudi samo u određenim gradovima i mjestima, gdje postoji veliki broj djece i roditelja povratnika (osim Brčko distrikta BiH). Usprkos insistiranju u *Privremenom sporazumu*, na tome da se pronađu trajna rješenja za svu djecu, obrazovne vlasti dosad nisu objedinile napore, kako bi se ova obveza i ispunila.

Osnova

Jedno je od ključnih ostvarenja Misije i njenih partnera, stvaranje zajedničke jezgre nastavnih planova i programa, popisa zajedničkog sadržaja nastavnih planova, za koji su ministri obrazovanja preuzeli obvezu da će ga uvesti na svojim područjima, gdje obnašaju dužnost ministra, od školske 2003./2004. godine. Ipak, ovaj nastavni plan i program, sastavljen od strane radnih skupina

stručnjaka za pojedine predmete, ima samo ograničeni nesporni sadržaj za tzv. nacionalnu skupinu predmeta, tako da se njegova provedba, iako rješava sporno pitanje prohodnosti učenika između škola, nije pozabavila spornim razlikama predmeta iz tzv. nacionalne skupine predmeta.

Još je jedan veliki korak bio potpisivanje gore spomenutog *Privremenog sporazuma o zadovoljavanju posebnih potreba i prava djece povratnika* 2002. godine, i zatim, usvajanje plana njegove provedbe od strane svih ministarstava obrazovanja. Potpisivanjem ovog Sporazuma, entitetska su se ministarstva obrazovanja obvezala da će se odmah uključiti u pronalaženje trajnijih rješenja za obrazovanje povratnika i zadovoljavanje potreba i prava svih konstitutivnih naroda i nacionalnih manjina, koja će zahtijevati, primjerice, usvajanje novih zakona iz oblasti obrazovanja, izradu novih nastavnih planova i programa i udžbenika bez spornog sadržaja, opće poštovanje ljudskih prava učenika, roditelja i nastavnika i ponovno zapošljavanje nastavnika u njihovim prijeratnim školama.

Od tada, Koordinacijski odbor uspostavljen da nadgleda provedbu Sporazuma dobio je zadatak da utvrdi dugoročna rješenja na uklanjanju obespravljena, stapanja s novom sredinom i politike odvajanja djece povratnika, pripadnika manjinskih naroda, u školama. Ovaj Odbor, sastavljen od predstavnika entitetskih i kantonalnih ministarstava obrazovanja i međunarodne zajednice, pratio je i bavio se slučajevima kršenja *Kriterija o nazivima škola, simbolima i manifestacijama* (usvojenim 2004. godine), kako bi osigurao da škole osiguraju istu razinu društvene uključenosti, za svakog učenika, bez obzira na njegovo podrijetlo. Razina provedbe *Kriterija* još uvijek je nezadovoljavajuća, usprkos promjenama postignutim u nekim slučajevima (primjerice, vjerski simboli uklonjeni su iz nekih školskih zgrada i promijenjeni su neki nazivi škola). Primjeri koji naročito zabrinjavaju, (a zabranjeni su prema *Kriterijima*), uključuju događaje organizirane u povodu sjećanje na rat, koji uključuju djecu iz osnovnih škola. Međutim, ova se tendencija nastavlja u mnogim područjima.

Tekuće aktivnosti

Misija pruža potporu Koordinacijskom odboru i pomaže glede organiziranja sastanaka. Međutim, Misija traži punu lokalnu nadležnost ovoga tijela, na razini Konferencije ministara obrazovanja, kako bi osigurala da provedba *Privremenog sporazuma* bude u potpunosti prihvaćena kao lokalna odgovornost.